

بسم الله الرحمن الرحيم

راندگی در ایران؛ بایسته‌ها و راهکارها

سید امیر سخاوتیان

فهرست مطالب

۶.....	سخن ناشر
۸.....	دیباچه
۱۰.....	فصل اول: مفهوم‌شناسی و پیشینه‌شناسی رانندگی
۱۱.....	درآمد
۱۲.....	(۱) مفهوم‌شناسی
۱۳.....	یک) فرهنگ
۱۵.....	دو) وسیله نقلیه
۱۹.....	سه) راننده
۲۰.....	چهار) رانندگی و حمل و نقل
۲۱.....	پنج) سفر
۲۲.....	(۲) پیشینه حمل و نقل در جهان
۲۳.....	یک) حمل و نقل در عصر باستان
۲۳.....	الف) نخستین وسیله نقلیه
۲۴.....	ب) اختراع چرخ
۲۵.....	ج) کشتی‌سازی
۲۷.....	دو) عصر مدرن
۲۷.....	الف) اختراع ماشین بخار
۲۸.....	ب) کشتی‌های عصر جدید
۳۰.....	ج) قطار
۳۲.....	د) هواپیما
۳۳.....	هـ) اتومبیل
۳۵.....	سه) جلوه‌های رانندگی در عصر مدرن
۳۶.....	الف) ماشین‌های مجلل
۳۷.....	ب) ماشین‌های پر قدرت و پرسرعت
۳۸.....	ج) رالی
۳۹.....	د) دریفت
۴۱.....	(۳) پیشینه حمل و نقل در ایران
۴۲.....	یک) ایران باستان
۴۲.....	دو) اتومبیل
۴۵.....	سه) صنعت رانندگی در ایران و مقایسه آن با کره
۴۵.....	الف) خودروسازی در ایران
۴۸.....	ب) خودروسازی در کره

۴۹	 (ج) علل عقب‌ماندگی صنعت خودرو در ایران
۵۳	 (چهار) قطار
۵۴	 (پنج) هواپیما
۵۷	 نتیجه‌گیری
۵۹	 فصل دوم: بایسته‌های سبک رانندگی مطلوب و مهارت‌های ضروری
۶۰	 درآمد
۶۲	 (۱) بایسته‌های رانندگی
۶۳	 (یک) بایسته‌های اخلاقی
۶۳	 (الف) رانندگی عاقلانه
۶۴	 (ب) خیرخواهی
۶۷	 (ج) بخشش و گذشت
۷۵	 (د) بردباری
۷۸	 (هـ) داشتن ظرفیت
۸۳	 (و) وقار
۸۵	 (ز) آرامش
۸۷	 (دو) رعایت حقوق دیگران
۸۸	 (الف) حق مردم
۱۰۴	 (ب) حق خود
۱۱۱	 سه) بایسته‌های عمومی رانندگی
۱۱۱	 (الف) رعایت علائم و قوانین رانندگی
۱۱۲	 (ب) امداد و نجات در سوانح
۱۱۳	 (ج) کمک به هم‌نوع
۱۱۴	 (د) بیمه
۱۱۶	 (چهار) بایسته‌های مهارت رانندگی
۱۱۶	 (الف) مهارت رانندگی
۱۲۲	 (ب) رانندگی با موتورسیکلت
۱۲۶	 (۲) نگاهی به احکام شرعی در رانندگی
۱۲۷	 (یک) قواعد فقهی
۱۲۷	 (الف) قاعده ضمان
۱۳۰	 (ب) قاعده لاضرر
۱۳۱	 (دو) نماز در حین سفر با وسیله نقلیه متحرک
۱۳۱	 (الف) جهت قبله
۱۳۲	 (ب) قیام در نماز
۱۳۳	 سه) رانندگی بانوان

۱۳۳.....	الف) تفاوت‌های رانندگی زنان و مردان.....
۱۳۵.....	ب) رانندگی بانوان از دیدگاه شرع.....
۱۳۸.....	ج) فتوای مراجع عظام تقلید درباره رانندگی زنان.....
۱۳۹.....	نتیجه‌گیری.....
۱۴۱.....	فصل سوم: آسیب‌شناسی رانندگی در ایران.....
۱۴۲.....	درآمد.....
۱۴۳.....	۱) آسیب‌های عمومی رانندگی.....
۱۴۴.....	یک) آسیب‌های اخلاقی.....
۱۴۴.....	الف) تجمل‌گرایی.....
۱۴۵.....	ب) خودخواهی.....
۱۴۹.....	ج) ناسزاگویی.....
۱۵۰.....	د) بی‌حوصلگی.....
۱۵۱.....	هـ) خشونت در رانندگی.....
۱۵۹.....	و) آسیب‌های زیست‌محیطی.....
۱۶۱.....	دو) آسیب‌های فنی.....
۱۶۱.....	الف) آسیب‌شناسی بیمه.....
۱۶۲.....	ب) نقص فنی خودرو.....
۱۶۳.....	ج) نبود اطلاعات کافی جاده‌ای.....
۱۶۴.....	د) جاده‌های غیراستاندارد.....
۱۶۶.....	هـ) کمبود پارکینگ.....
۱۶۷.....	سه) آسیب‌های مقرراتی.....
۱۶۸.....	الف) ناکارآمدی قوانین.....
۱۷۰.....	ب) تخریب مجریان قانون.....
۱۷۱.....	ج) تخلف مجریان قانون.....
۱۷۵.....	د) کمک در تخلف.....
۱۷۶.....	هـ) مصرف مواد الکلی در حین رانندگی.....
۱۷۶.....	و) بوق زدن.....
۱۷۸.....	ز) پارک دوبل.....
۱۷۹.....	ح) تصادف بی‌ارزش.....
۱۸۰.....	ط) شستشوی خیابانی اتومبیل.....
۱۸۱.....	ی) سرعت و سبقت غیرمجاز.....
۱۸۵.....	ک) دور زدن‌های نابهجا.....
۱۸۶.....	ل) رانندگی در کوچه‌های تنگ.....
۱۸۷.....	م) عبور از چراغ قرمز.....

۱۸۷.....	ن) تک‌سرنشینی
۱۸۸.....	س) حرکات نمایشی با ماشین
۱۸۹.....	ع) موتورسواری در پیاده‌رو
۱۹۰.....	ف) تخلفات عابران پیاده
۱۹۲.....	۲) آسیب‌های شغل رانندگی
۱۹۲.....	یک) آسیب‌های اخلاقی و مالی
۱۹۴.....	دو) تضییع وقت مسافر
۱۹۴.....	سه) ارتباط با نامحرم
۱۹۵.....	چهار) مشکلات خانوادگی
۱۹۶.....	پنج) کاهش ظرفیت معنوی
۱۹۸.....	شش) عدم امنیت در سفر
۱۹۹.....	هفت) بیماری‌های جسمی و روانی
۲۰۰.....	هشت) خستگی و خواب‌آلودگی
۲۰۱.....	۳) راهکارها
۲۰۱.....	یک) فرهنگ‌سازی
۲۰۲.....	دو) بسترسازی فنی
۲۰۲.....	الف) علائم رانندگی ناکافی یا نامناسب
۲۰۳.....	ب) استاندارد جاده‌ای
۲۰۳.....	ج) استاندارد خودروها
۲۰۳.....	سه) نظارت دقیق
۲۰۴.....	چهار) واقع‌بینی در قانون‌گذاری
۲۰۴.....	الف) استفاده از تلفن همراه هنگام رانندگی
۲۰۷.....	ب) کمربند ایمنی
۲۰۸.....	ج) محدودیت سرعت
۲۱۰.....	نتیجه‌گیری
۲۱۷.....	کتاب‌نامه

دیباچه

رانندگی جزء جدایی ناپذیر سبک زندگی نوین است. اگرچه رانندگی در معنای عام آن یعنی راندن وسیله نقلیه، سابقه‌ای به تاریخ زندگانی بشر دارد، اما رانندگی به معنای خاص آن یعنی راندن وسیله نقلیه موتوری چیزی است که در عصر مدرن پدید آمده است. پدیده وسائل نقلیه موتوری توانسته سبک زندگی جامعه بشری را دگرگون سازد. اتومبیل نه تنها سرعت زندگی انسان‌ها را افزایش داده، بلکه خوی و اخلاق زندگی آنها را نیز تغییر داده است. مسافرت در عصر جدید بسیار آسان‌تر از گذشته شده است؛ لذا تعداد مسافرت‌های شهروندان بیشتر شده است. در گذشته ممکن بود برخی از کالاها در طی سفر به علت طولانی بودن مسیر فاسد شوند، اما امروزه به علت سرعت بالای وسایل حمل و نقل، دیگر چنین اتفاقی نمی‌افتد. از این رو، در هر فصل از سال می‌توان میوه‌ای را یافت که در نقطه‌ای دیگر از جهان کشت می‌گردد.

از سوی دیگر؛ رانندگی مجموعه‌ای از آسیب‌ها را نیز در جامعه بشری پدید آورده است. البته این آسیب‌ها ناشی از اصل رانندگی و اتومبیل نیست؛ بلکه ناشی از سبک استفاده و در نتیجه سبک زندگی حاصل از آنان است. مثلاً در جامعه کنونی بشری استرس و اضطراب، آلودگی‌های صوتی و محیطی، آسیب‌های زیست محیطی به علت عملیات راه‌سازی و مسافرت‌های بی‌شمار در ایام تعطیل افزایش یافته است. صدای بوق اتومبیل، تراکم بیش از حد آنها در ترافیک روزانه و همچنین پیدایش سبک تجمل نوین، سبب تهدید آرامش جسمی، روانی و حتی معنوی جامعه شده است.

پژوهش و نگارش در سبک و فرهنگ رانندگی، دارای لایه‌های متعدد است. نخستین لایه به بررسی وسیله نقلیه، تعمیر و چگونگی نگهداری آن. در لایه‌های بعد به بررسی روان‌شناختی فرهنگ رانندگی، آسیب‌ها و

راهکارهای مربوط به آن می‌پردازد. از جمله آسیب‌های موردپژوهش در این لایه، سوانح رانندگی است که آقای فاراداین در کتاب «راهنمای مدیریت سوانح ترافیکی» به آن می‌پردازد. از این مجموعه نگارش‌ها می‌توان به «روانشناسی رانندگی» گراهام هل اشاره نمود. در ایران نیز برخی از اندیشمندان و متفکران تلاش نمودند که ابعاد اخلاقی و دینی فرهنگ رانندگی را نیز بررسی کنند. از آن جمله می‌توان «فقه رانندگی» از آقای محمدحسین واثقی راد و «اخلاق در رانندگی» از آقای علی ابراهیمی را نام برد. البته در ایران پژوهش‌های رانندگی محدود به این دو کتاب نیست. بلکه ارگان‌های متعددی همچون نیروی انتظامی و سازمان بهزیستی نیز با توجه به حوزه مأموریتی خود درباره فرهنگ رانندگی و شناخت آسیب‌های آن پژوهش می‌کنند.

نوشتار حاضر سه فصل دارد. فصل اول به کلیات فرهنگ رانندگی، تاریخچه پیدایش آن، جلوه‌های نوین رانندگی و همچنین اشاره‌ای کوتاه به تاریخچه حمل و نقل و سایر وسایل نقلیه موتوری جدید می‌پردازد. فصل دوم به بایسته‌های فرهنگ رانندگی شامل قواعد فقهی و اخلاقی و همچنین کاربرد تکنیکی آن‌ها در رانندگی و در فصل آخر به آسیب‌شناسی و ارائه راهکار برای مقابله به آن‌ها می‌پردازد. در این فصل برخی از مهم‌ترین آسیب‌های رانندگی در فرهنگ کنونی ایران بیان و راهکار تکنیکی آن‌ها بیان می‌گردد.

با توجه به اینکه پژوهش حاضر از نخستین آثاری است که به فرهنگ رانندگی از منظر اسلام می‌پردازد، بی‌شک دارای کمبودها و اشکالاتی است. این پژوهش گامی است کوچک در راستای نیل به سبک زندگی صحیح اسلامی - ایرانی. لذا بر محققان و اندیشمندان لازم است گام‌هایی دیگر در راستای تکمیل پژوهش حاضر از جمله استقصاء کامل قواعد فقهی و اخلاقی، آسیب‌شناسی رانندگی و همچنین طراحی لایه‌های صحیح اسلامی - ایرانی آن بپردازند.